

राज्यातील रब्बी २०१८-१९ हंगामातील
दुष्काळी परिस्थितीच्या अनुषंगाने बाधित
शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी निधी
वितरीत करण्याबाबत. (पुणे / नागपूर विभाग)

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
(आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन)
शासन निर्णय क्रमांक :- एससीवाय-२०१९/प्र.क्र.४३ /म-११
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक - ११ जुलै, २०१९

- संदर्भ :-** १) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक :- एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.२३७/म-७,
दिनांक ०३/०६/२०१९.
२) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक :- एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.२३७/म-७,
दिनांक ०६/०७/२०१९.

प्रस्तावना :-

दुष्काळ व्यवस्थापन संहिता, २०१६ नुसार उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक १ अन्वये राज्यातील सोलापूर जिल्ह्यातील बार्शी, उत्तर सोलापूर व चंद्रपूर जिल्ह्यातील बल्लारपूर या तीन तालुक्यामधील रब्बी गावांमध्ये दुष्काळ घोषित करण्यात आला आहे. रब्बी हंगाम सन २०१८-१९ मधील दुष्काळ घोषित केलेल्या सदर तीन तालुक्यातील बाधित शेतकऱ्यांना कृषि विषयक नुकसानीसाठी रुपये ५६६१.००लक्ष इतकी मदत केंद्र शासनाकडून मिळण्यासाठी मदतीचे ज्ञापन केंद्र सरकारकडे पाठविण्यात आले आहे. केंद्र शासनाकडून सदर प्रकरणी निर्णय होऊन मदत मिळण्यासाठी काही कालावधी जाण्याची शक्यता असल्याने राज्यातील दुष्काळी परिस्थिती विचारात घेऊन राज्यातील सोलापूर जिल्ह्यातील बार्शी, उत्तर सोलापूर व चंद्रपूर जिल्ह्यातील बल्लारपूर या तीन तालुक्यातील १९५ गावांमधील बाधित शेतकऱ्यांना राज्य शासनाच्या निधीतून रुपये ५६६१.००लक्ष इतकी रक्कम वाटप करण्यासाठी उपरोक्त संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णय दिनांक ०६/०७/२०१९ अन्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुषंगाने सदर निधी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणाली (BEAMS) द्वारे उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील रब्बी २०१८-१९ हंगामातील दुष्काळी परिस्थितीच्या अनुषंगाने सोलापूर जिल्ह्यातील बार्शी, उत्तर सोलापूर व चंद्रपूर जिल्ह्यातील बल्लारपूर या तीन तालुक्यामधील शेतीपिकांच्या झालेल्या पीक नुकसानीसाठी बाधित शेतकऱ्यांना निविष्टा अनुदानाचे वाटप करण्यासाठी रक्कम रुपये ५६६१.००लक्ष (अक्षरी रुपये पाच हजार सहाशे एकसष्ट लक्ष फक्त) इतका निधी खालील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे विभागीय आयुक्त, पुणे व नागपूर यांना अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीद्वारे उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

विभाग	जिल्हा	जिरायती मदत (रुपये लाखात)	बागायतीसाठी मदत (रुपये लाखात)	बहुवार्षिक पिकांसाठी मदत (रुपये लाखात)	एकूण आवश्यक रक्कम (रुपये लाखात)
१	२	३	४	५	६
पुणे	सोलापूर	३०२९.००	१७३१.००	८९४.००	५६५४.००
एकूण		३०२९.००	१७३१.००	८९४.००	५६५४.००
नागपूर	चंद्रपूर	२.००	५.००	०.००	७.००
एकूण		२.००	५.००	०.००	७.००
एकूण सर्व		३०३१.००	१७३६.००	८९४.००	५६६१.००

२. सन २०१९-२० या वित्तीय वर्षात “मागणी क्रमांक सी-६, २२४५ नैसर्गिक आपत्ती निवारणार्थ सहाय्य (योजनेत्तर), ०१ अवर्षण, १०१ अनुग्रह सहाय्य, (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकांनुसार खर्च, (९१) (०५) पीक नुकसानीमुळे शेतकऱ्यांना मदत, ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर), (२२४५ २४३४) या उपलेखाशिर्षाखाली ” अर्थसंकल्पित करण्यात आलेल्या निधीतून विभागीय आयुक्त, नागपूर / पुणे यांना स्तंभ क्रमांक ६ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे निधी अर्थसंकल्पित वितरण प्रणाली (BEAMS) द्वारे उपलब्ध करून देण्यात येत आहे, सदर शीर्षाखाली तो अंतीमतः खर्ची दाखविण्यात यावा. तसेच तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे निधी वाटपाच्या मर्यादेतच संबंधित जिल्ह्यांना निधी वितरीत होईल याची कृपया दक्षता घ्यावी.

३. बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करताना शासननिर्णय संदर्भ क्रमांक १ व २ मधील अटी, शर्तीची पूर्तता करण्याची दक्षता घ्यावी व त्यात नमूद मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

४. अर्थसंकल्पित वितरण प्रणाली (BEAMS) वर उपलब्ध निधी अनावश्यक रितीने कोषागारात आहरीत करून तो वाटपा अभावी बँकेत पडून राहणार नाही, याची काटेकोर दक्षता घेण्याचे आदेश वेळोवेळी देण्यात आलेले आहेत, असे असतानाही कोषागारातून रक्कम आहरीत करून बँकेत ठेवले असल्याच्या बाबी निदर्शनास आल्या आहेत. यास्तव निधी आहरीत करून बँकेत ठेऊ नये, अशा सक्त सूचना या शासन निर्णयान्वये पुनः देण्यात येत आहेत. अशी बाब आढळून आल्यास त्याला तात्पुरता अपहार समजून, संबंधितांवर शिस्तभंगाची कार्यवाही करण्यात येईल, याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

५. सदर निधी ज्या प्रयोजनासाठी वर्ग करण्यात आला आहे, त्याच प्रयोजनासाठी त्याचा वापर होत आहे याची सर्व विभागीय आयुक्त यांनी खातरजमा करावी. निधीच्या वाटपाचे लेखे, अभिलेख/नोंदवहया विहित कार्यपद्धतीनुसार अनुदान आहरीत व वितरीत करणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर अदयावत ठेवण्यात यावे. त्याचप्रमाणे दरमहा होणाऱ्या प्रत्यक्ष खर्चाचे विवरणपत्र पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत संबंधित विभागीय आयुक्त, यांनी एकत्रित महसूल व वन विभागास न चुकता सादर करावी तसेच झालेल्या खर्चाची महालेखाकार कार्यालयात नोंदविण्यात आलेल्या खर्चाशी

पडताळणी करून त्याबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र या विभागाकडे तात्काळ सादर करावे. वितरीत करण्यात आलेल्या अनुदानातून जर काही रक्कम खर्ची पडणार नसेल तर ती रक्कम विहित वेळेत शासनास प्रत्यार्पित करण्यात यावी.

६. नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित व्यक्तींना वाटप करण्यासाठी वितरित करण्यात येणारा निधी तालुकास्तरावरील आहरण व संवितरण अधिकारी यांचेकडून लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये हस्तांतरित केला जातो. काही बँका लाभार्थ्यांचे नाव, खाते क्रमांक जुळत नाही, अशा तांत्रिक कारणास्तव परत आलेला निधी निलंबन (Suspense) खात्यात ठेवतात. वास्तविक पाहता बँकाकडे वर्ग करण्यात आलेली रक्कम एकतर लाभार्थ्यांच्या खात्यात जमा होणे आवश्यक आहे किंवा परत आहरण व संवितरण अधिकार्यांच्या खात्यात जमा होणे आवश्यक आहे. तथापि, आहरण व संवितरण अधिकार्यांच्या खात्यात अशा रकमा जमा करण्याऐवजी बँका त्या निलंबन खात्यामध्ये ठेवतात, कालांतराने अशा रकमा ताळमेळविना राहतात आणि ज्या रकमा शासनाकडे परत जमा व्हावयास हव्या त्या बँकाकडे पडून राहतात. याला आळा घालण्यासाठी ठराविक कालावधीने सदर रकमांचा ताळमेळ घेणे अत्यंत गरजेचे आहे. तरी सर्व आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी दर आठवड्याला वर्ग करण्यात येणाऱ्या रकमांचा ताळमेळ घेण्याची कार्यवाही करावी. उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करतांना अशा ताळमेळानंतरच लाभार्थ्यांना प्रत्यक्षा वाटप करण्यात आलेल्या रकमा विचारात घेऊन सादर करण्यात यावे.

७. नियंत्रक अधिकार्यांनी अनुदान वाटपाची एक प्रत सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांना न चुकता सादर करावी. आहरण व संवितरण अधिकार्यांनी कोषागार/उप कोषागार यांच्याकडे पाठविण्यात येणाऱ्या बिलासोबत जोडल्या जाणाऱ्या संगणक चिठ्ठीमध्ये गौण / उपशिर्षाच्या संगणक संकेतांकाचा न चुकता उल्लेख करावा, असे आदेश कृपया संबंधित अधिकार्यांना नियंत्रण अधिकार्यांनी दयावेत. तसेच कोषागारातून/उप कोषागारातून आहरित केलेल्या रकमेचा अहवाल शासनास सादर करावा.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०७१२१२४१५९१२१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(राजश्री राऊत)

वित्तीय सल्लागार व सह सचिव

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. सर्व लोकसभा सदस्य / राज्यसभा सदस्य (महाराष्ट्र)
३. सर्व विधानसभा सदस्य / विधान परिषद सदस्य.
४. मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव
५. अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
६. अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

८. सचिव (आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन), मंत्रालय, मुंबई
९. सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
१०. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
११. महालेखापाल -१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर
१२. महालेखापाल -१/२ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर
१३. विभागीय आयुक्त, नागपूर / पुणे
१४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१५. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन, नवीन प्रशासन भवन, मुंबई
१६. वित्त विभाग, व्यय -९ / अर्थसंकल्प कक्ष/अर्थोपाय कक्ष), मंत्रालय, मुंबई.
१७. कार्यासन अधिकारी, महसुल व वन विभाग, (म-७), मंत्रालय, मुंबई-३२
१८. निवड नस्ती, (कार्यासन म-११).